

Kaldır başını sen özgür bir Suriyelisin
ارفع رأسك فوق انت سوري حر

Gelecek konusunda kaygılıyım
اشعر بل قلق من المستقبل

Suriye özgür
سوريا حرة

Suçluluk duygusu olmayan bir dünyaya gittim
رحت عالم كثير مالها ذنب

Çok normal
عادى جدا

Biraz endişeli
قلقة قليلين

Allah'a hamdolsun
Suriye kurtuldu

الحمد لله سوريه تحررت

En güzeli inşallah
اجمل انشاء الله

Ülkenin
durumunun iyileşmesinin sevinci

إنشالله الخير لقدام
مابعد الصبر الا الفرج

İnşallah, iyi şeyler olacak
Şu anda güvenlik yok

لا يوجد أمن حالين

Ülkemize dönmenin
mutluluğunu yaşıyoruz

Sabırdan sonra gelen ferahlıktır
فرحانين

Eğlenceli

Mutlu hissediyorum
أشعر بالسعادة

Bilinmeyen korkusu
خوف من المجهول

Elektrik yok
ما في كهرباء

Güvenlik ve barış umudu
نأمل الامن والسلام

Gaz yok
وما في غاز

Mutlu
سعيدة

Allah'a şükür
والشكر لله

Çok mutlu
سعيدة جدا

Gelişmeler iyi ama şu ana kadar
التطورات جيدة لكن الى الآن

نشعر بل فرح والحزن بنفس ا

Sevinci de üzüntüyü de aynı anda yaşıyoruz!

Gerri döneceğiz
سنعود

İyi bir durum
وضع جيد

Çok mutlu
بدا جدا

اللله فرجها ع اهل سوريه

حساس لا يوصف مشاعر النصر

سوريا بدون الطاغية بشار

Zali

Suriye'deki Son Gelişmelere ve Gönüllü Geri Dönüşe Dair

SURİYELİLER NE DÜŞÜNÜYOR - 1 “SURİYELİ KADINLAR”

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	2
GİRİŞ.....	3
A. AMAÇ VE YÖNTEM	5
B. KATILIMCI PROFİLİ.....	7
C. BULGULAR	11
I. Toplantı Notları.....	11
II. Anket Sonuçları	16
D. SONUÇ	22
E. ÖNERİLER.....	23

YÖNETİCİ ÖZETİ

“*Suriyeliler Ne Düşünüyor?*” başlıklı rapor serisi, 08.12.2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmelerin ardından Suriyelilerin Suriye’nin mevcut durumuna ve gönüllü geri dönüşe yönelik fikirlerini anlamak ve aktarmak, ihtiyaçları ve olası sorunları tespit edebilmek, başta sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları olmak üzere ilgili otoriteleri bilgilendirerek harekete geçirmek amacıyla tasarlanmıştır. “*Suriyeliler Ne Düşünüyor?-1: Suriyeli Kadınlar*” raporu ise bu serinin ilk raporu olarak kamuoyunun ilgisine sunulmuştur. Bu rapor Suriye’deki son gelişmeler ve gönüllü geri dönüş üzerine Sultanbeyli odaklı bir analiz sunmaktadır. Çalışma kapsamında, Suriyeli kadınlarla yapılan toplantının notları ve gönüllü katılımcılara uygulanan anketin sonuçları bir araya getirilerek öneriler ile desteklenmiştir.

Suriyeli kadınlar, 08.12.2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmeleri duygusal olarak “umut verici” olarak anlamlandırsa da gönüllü geri dönüşe dair görüşleri, belirsizlik, endişe ve çeşitli toplumsal dinamikler etrafında şekillenmektedir. Suriyeli kadınlar, geri dönüş kararını değerlendirirken güvenlik durumu, ekonomik koşullar, yaşam standartları ve çocuklarının eğitimi gibi faktörleri hem Suriye için hem de Türkiye için öncelikli olarak göz önünde bulundurmaktadır. Kadınların %67’si gönüllü geri dönüşe sıcak bakmadığını belirtirken, aynı zamanda %63’ü bir gün geri döneceklerini düşündüklerini ifade etmiştir. Bu durum, geri dönüş kararının hem bireysel hem de toplumsal baskılar ve koşullarla şekillendiğini göstermektedir ve kadınların gönüllü geri dönüş konusunda tamamen istekli bir tutum içinde olmamakla birlikte çoğunlukla geri dönüş yapmayı planladıklarını ortaya koymaktadır.

Katılımcılar, Türkiye’deki ekonomik zorluklar, artan kira maliyetleri ve toplumsal baskılar nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmektedir. Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında konu hakkında ortaya çıkan bilgi düzensizlikleri ile Türkiye’deki prosedürlerin sahada standart bir uygulamasının olmaması güvenlik kaygılarını artırmakta; okullarda, hastanelerde ve sosyal çevrede maruz kalınan ayrımcılık ise hem yetişkinlerin hem çocukların psikolojik durumlarını olumsuz etkilemektedir. Suriye’ye geri dönüş konusunda, mevcut koşulların uygun olmaması ve tekrar sıfırdan başlama korkusu nedeniyle endişeler varken, Türkiye’de kalmaya dair de bir güvencenin olmaması bireyleri çaresiz hissettirmektedir. Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında halk arasında Suriyelilerin hızlı şekilde gönüllü geri dönüş yapacağına dair bir algı oluştuğu ve bu algıların Suriyeliler üzerinde baskı oluşturduğu, Suriyelilerin bu baskıların artacağı konusunda endişeli olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların eğitimi ve geleceği, yasal statüler, sosyal uyum ve zorla geri gönderilme gibi konular öncelikli kaygılar arasında yer almaktadır; bireyler, iki ülke arasında sıkışmışlık hissi ve geleceğe dair belirsizlikle baş etmeye çalışmaktadır. Bunun yanı sıra bazı Suriyeli kadınlar, her iki ülkeye de aidiyet hissetmektedir ve bağlarını koparmak istememektedir.

Bu bulgular, Suriyeli kadınların geri dönüş kararlarının çok boyutlu bir perspektifle ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

GİRİŞ

Suriye’de 2011 yılından beri devam etmekte olan savaş ortamı sebebiyle Suriye halkının büyük bir kısmı farklı ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (UNHCR) verilerine göre, 2024 yılı itibarıyla dünyada 6.8 milyondan fazla Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmı komşu ülkelerde, özellikle de Türkiye’de yaşamlarını sürdürmektedir. Türkiye, yaklaşık 3.5 milyon Suriyeli mülteci ile dünyadaki en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmıştır; mevcut durumda ise bu sayı 2.8 milyondur. Uzun süredir farklı bağlamlarda ele alınan bu bilgiler 08.12.2024 tarihi itibarıyla bir kez daha önem kazanmıştır. Bu tarihte Suriye’de 14 yıldır devam etmekte olan sürecin aksine yeni siyasi ve askeri gelişmeler yaşanmıştır; BAAS rejimi yıkılmıştır ve yeni bir hükümetin kurulması süreci başlamıştır. Bu durum başta ülke içinde ve dışında zorla yerinden edilmiş Suriyeliler olmak üzere bu sürece şahit olan tüm kişi ve kurumların duygu ve düşüncelerinde değişiklik meydana getirmiştir. Suriye’nin istikrara kavuşmasına dair bir beklenti oluşturan bu süreç, ülke dışında yaşamını sürdüren Suriyelilerin çokluğu sebebiyle “gönüllü geri dönüş tartışmalarını” da gündeme getirmiştir. 08.12.2024’ten itibaren ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından Suriyelilerin gönüllü geri dönüşü ve Suriye’deki mevcut koşullara dair birçok açıklama yapılmıştır.

UNHCR, yayınladığı bölgesel anlık güncellemelerle Suriye’deki ve Suriyelilerin bulunduğu ülkelerdeki hareketliliğe dair güncel bilgileri aktarmaktadır. Yayımlanan son bilgiye göre 15.01.2025 itibarıyla 195.000’den fazla Suriyelinin Suriye’ye döndüğü tahmin edilmektedir.¹ Geri dönüşlerin en fazla Türkiye’den olduğu belirtilmektedir ve Suriyelilerin gönüllü geri dönüşüne dair farklılaşan düşüncelere sahip oldukları aktarılmaktadır. Türkiye’deki resmî kurumlar ve Suriye’deki yeni hükümet de konuya dair açıklamalar da bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın 12.01.2025 tarihli açıklamasına göre 52 bin 622 Suriyeli Türkiye’den Suriye’ye gönüllü geri dönüş gerçekleştirmiştir.² 09.12.2024-23.12.2024 aralığına dair yapılan açıklamada ise gönüllü geri dönüş yapan yetişkin erkek sayısının yetişkin kadın sayısından fazla olduğu belirtilmiştir.³

Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan tüm açıklamalarda Suriyelilerin geri dönüşünün gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli şekilde yapılmasının gerekliliğine sıklıkla değinilmektedir. Bu durum, farklı ülkelere yayılmış durumdaki Suriyelilerin duygu ve düşüncelerinin ele alınması ve izlenecek politikalarda göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

“Suriyeliler Ne Düşünüyor?” başlıklı rapor serisi, 08.12.2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmelerin ardından Suriyelilerin Suriye’nin mevcut durumuna ve gönüllü geri dönüşüne yönelik fikirlerini anlamak ve aktarmak, ihtiyaçları ve olası sorunları tespit edebilmek, başta sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları olmak üzere ilgili otoriteleri bilgilendirerek harekete geçirmek

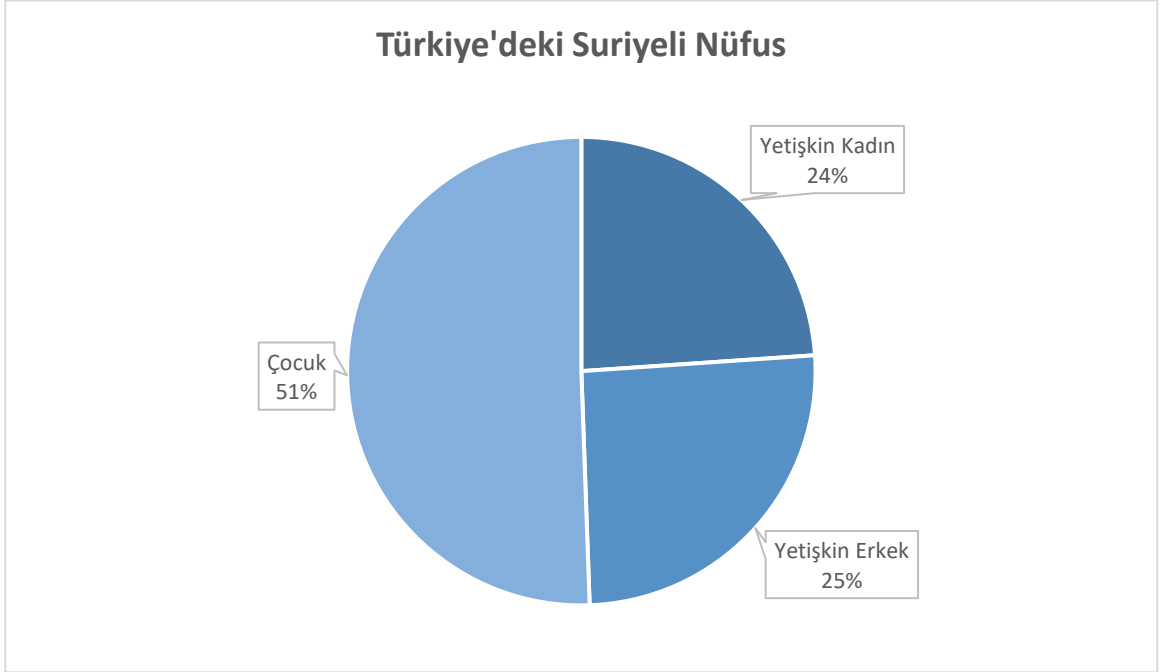
¹<https://reporting.unhcr.org/syria-situation-crisis-regional-flash-update-10>

² <https://goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-bir-ayda-52-bin-622-suriyeli-gonullu-guvenli-onurlu-ve-duzenli-geri-donus-yapti>

³ <https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-gonullu-geri-donus-islemlerinde-randevu-sistemi-devreye-alindi-sinir-kapilarinda-724-calisma-esasina-gecildi>

amacıyla tasarlanmıştır. “Suriyeliler Ne Düşünüyor?-1: Suriyeli Kadınlar” raporu ise bu serinin ilk raporu olarak kamuoyunun ilgisine sunulmuştur. Bu rapor Suriye’deki son gelişmeler ve gönüllü geri dönüş üzerine Sultanbeyli odaklı bir analiz sunmaktadır. Çalışma kapsamında, Suriyeli kadınlarla yapılan toplantının notları ve gönüllü katılımcılara uygulanan anketin sonuçları bir araya getirilerek öneriler ile desteklenmiştir.

Göç İdaresi Başkanlığı’nın yayınladığı son verilere göre mevcut durumda ülkemizde bulunan 2.8 milyonluk Suriyeli nüfusun %48’i kadınlardan oluşmaktadır; kadın nüfusun %49’unu ise yetişkin kadınlar teşkil etmektedir; toplam Suriyeli nüfus içerisinde Suriyeli yetişkin kadınların oranı %24’dür. Suriyeli kadınların Suriye’de yaşanan gelişmelere ve gönüllü geri dönüşe dair düşünceleri, sürecin planlanması ve politikaların belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

A. AMAÇ VE YÖNTEM

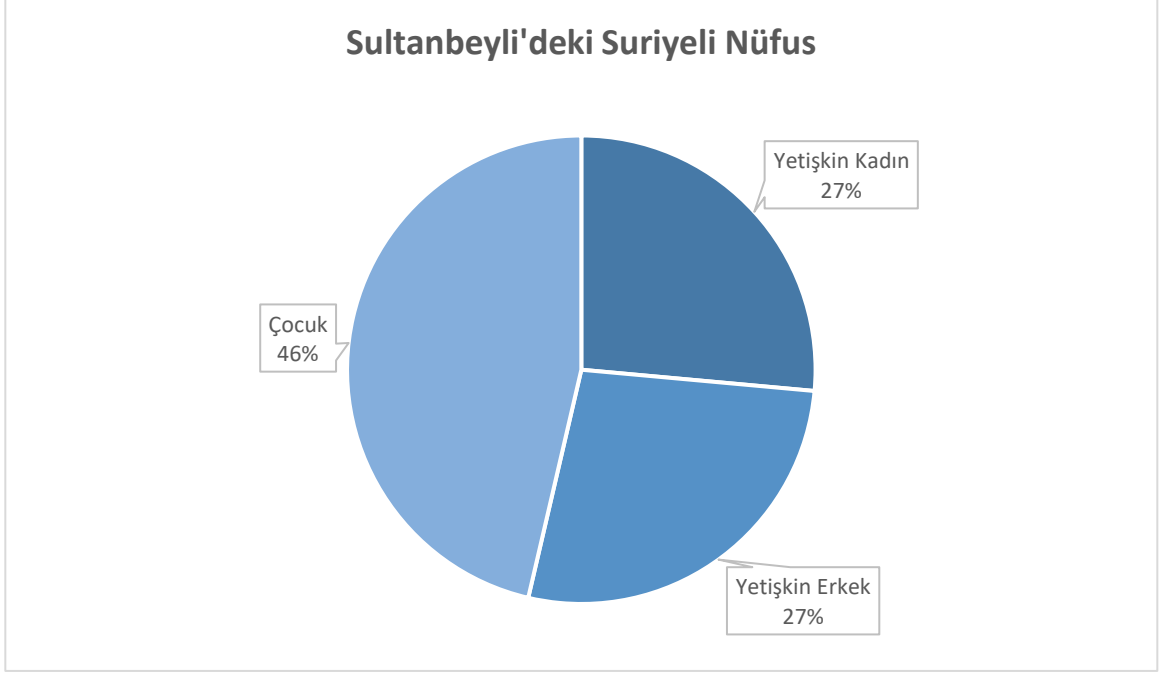
“Suriyeliler Ne Düşünüyor?” başlıklı rapor serisi, 08.12.2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmelerin ardından Suriyelilerin Suriye’nin mevcut durumuna ve gönüllü geri dönüşe yönelik fikirlerini anlamak ve aktarmak, ihtiyaçları ve olası sorunları tespit edebilmek, başta sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları olmak üzere ilgili otoriteleri bilgilendirerek harekete geçirmek amacıyla tasarlanmıştır.

08.12.2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmeler, kamuoyunda Suriye’nin artık güvenli ve yaşanabilir bir yer olduğu algısını oluşturmuştur ve “Suriyelilerin geri dönüşü” konusunu gündeme getirmiştir. Medya kanallarında sıklıkla geri dönüşe dair haberler, veriler sunulmaya başlanması toplumdaki algıyı yönlendirmektedir. Öte yandan ulusal ve uluslararası kurumlar, geri dönüşün güvenli, gönüllü ve onurlu olması gerektiği konusunu sıklıkla vurgulamaktadır. Bu noktada, hem kamuoyundaki algının ve beklentinin düzenlenerek sosyal uyumun zedelenmesinin önüne geçilmesi hem de geri dönüşün güvenli, gönüllü ve onurlu olabilmesi için gerekli koşulların tespit edilerek belirlenecek politikalara yön verebilmesi adına sürecin ana aktörü olan Suriyelilerin duygularının ve düşüncelerinin görünür kılınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Suriyelilerin duygu ve düşüncelerinin anlaşılması, keşfedilmesi ve görünür kılınması sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi noktasında kritik bir öneme sahiptir. Bu öneme binaen Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Suriyelilerin duygu ve düşüncelerini paylaşmak, tespit edilen bulgular sonucunda ilgililere öneriler sunarak sürecin gönüllü, güvenli ve onurlu şekilde herkes için olumlu olarak ilerlemesine katkı sağlamak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de Suriyeli nüfusun en fazla olduğu şehir 503.423 kişi ile İstanbul’dur. Sultanbeyli ise İstanbul’un Anadolu Yakasında en kalabalık Suriyeli nüfusa sahip ilçesidir. Sultanbeyli gibi Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu bir bölgede, Suriyelilerin Suriye’nin mevcut durumuna ve geri dönüşe dair fikirlerinin tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılması genel algıya dair fikir sahibi olunmasına destek olacaktır. SUKOM⁴ kayıtlara göre Sultanbeyli’de 4.643 Suriyeli aile ve toplam 21.774 Suriyeli kişi bulunmaktadır. SUKOM’da kayıtlı Suriyelilerin %27’sini yetişkin kadınlar oluşturmaktadır.

⁴ SUKOM, Mülteciler Derneği’nin çevrimiçi veri tabanıdır. Mülteciler Derneğine başvuran ve/veya hizmet alan tüm danışanların kayıtları bu sisteme işlenmektedir.

Bu rapor, Sultanbeyli ilçesindeki Suriyeli kadınların Suriye’de yaşanan gelişmeler ve gönüllü geri dönüşle ilgili görüşlerini ve kaygılarını aktarmayı amaçlamaktadır. Sunulan bulgular, yerel ve uluslararası düzeyde politika geliştirme süreçlerine katkıda bulunmayı hedefleyerek öneriler ile birlikte ele alınmıştır.

Mülteciler Derneği, sürecin hassasiyetini göz önünde bulundurarak Suriyeli bireylerin duygu ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla doğrudan gönüllü geri dönüş sürecine dair araştırmalar yürütülmesinin yıkıcı etkileri olabileceği düşüncesiyle yalnızca geri dönüş özelinde ve odağında yapılandırılmış faaliyetler gerçekleştirmeyi tercih etmemiştir. Bunun yerine mevcutta devam eden faaliyetler sırasında Suriye’de yaşanan son gelişmeler ve gönüllü geri dönüş sürecine dair Suriyelilerin kendi istekleri sonucunda belirttikleri fikirler izinleri doğrultusunda kayıt altına alınarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen grup faaliyetlerinde katılımcıların Suriye’de yaşanan gelişmeler ve gönüllü geri dönüşe dair fikirlerini beyan etmesi durumunda bu görüşleri sayısal olarak da kayıt altına alabilmek adına mentimeter programı kullanılarak gönüllü olan kişilerle paylaşılmak üzere kısa bir çevrimiçi anket oluşturulmuştur.

Bu rapor da Mülteciler Derneği’nin düzenli olarak gerçekleştirdiği “Anne-Bebek Sağlığı Projesi Memnuniyet Değerlendirme Toplantısı”nda edinilen bulguların derlenmesi ile oluşturulmuştur. Mülteciler Derneği, erken çocukluk hizmetleri kapsamında 2018 yılından bu yana “Anne - Bebek Sağlığı Projesi”ni yürütmektedir. Bu proje kapsamında hamilelik döneminden itibaren hanelere annelerin ruh sağlıkları ve bebek bakımı konusunda eğitici ziyaretler düzenlenmektedir. Bu projenin hizmetlerine dahil olan bireylerle 10.01.2025 tarihinde Sultanbeyli Toplum Merkezinde yüz yüze yapılan memnuniyet değerlendirme toplantısında katılımcılar, Suriye’de yaşanan son gelişmeler sonrasında Türkiye’de yaşam ve gönüllü geri dönüşe dair

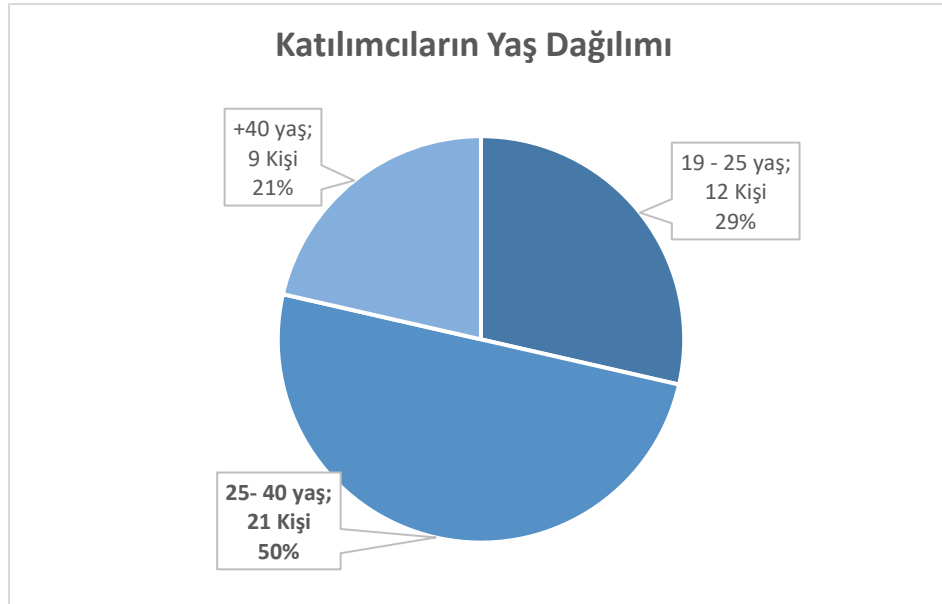
düşüncelerini de dile getirmiştir. Aktarılanlar, toplantı notlarında kayıt altına alınmıştır. Buna ek olarak, düşüncelerini aktaran kadınlardan gönüllü olanlarla çevrimiçi anket bağlantısı paylaşılarak anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda bulguların toplandığı iki mekanizma bulunmaktadır:

	Mekanizma	Tarih	Yer	Katılımcı Sayısı
1	Suriyeli kadınlar ile toplantı	10.01.2025	Sultanbeyli Toplum Merkezi	42 kadın
2	Suriyeli kadınlar ile anket çalışması	10.01.2025 – 12.01.2025	Mentimeter	27 kadın

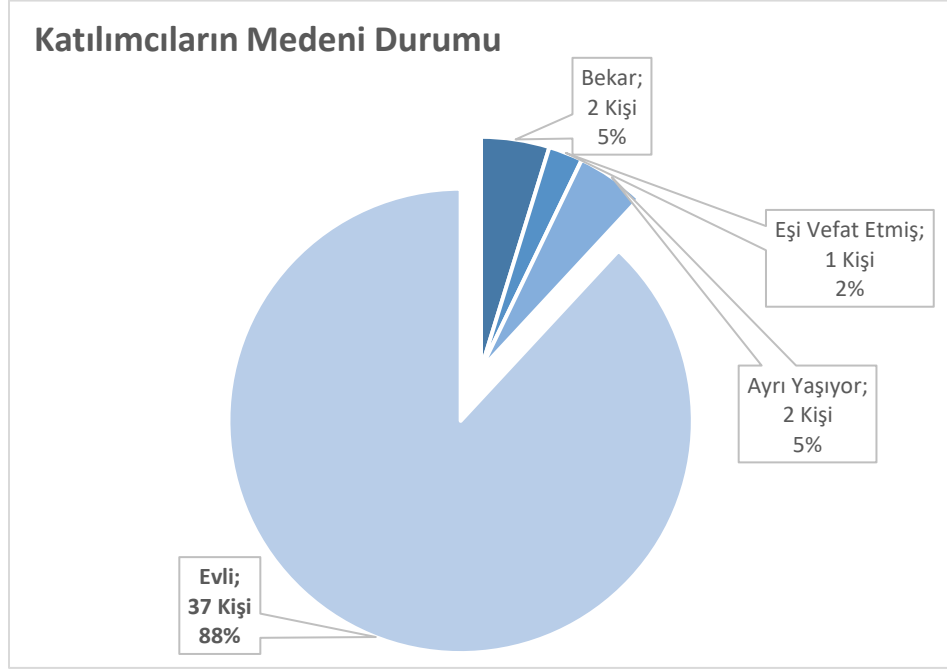
Toplantı notları ve anket sonuçları sentezlenerek sonuçlara ulaşılmıştır ve bu sonuçlar göz önünde bulundurularak rapor öneriler ile desteklenmiştir.

B. KATILIMCI PROFİLİ

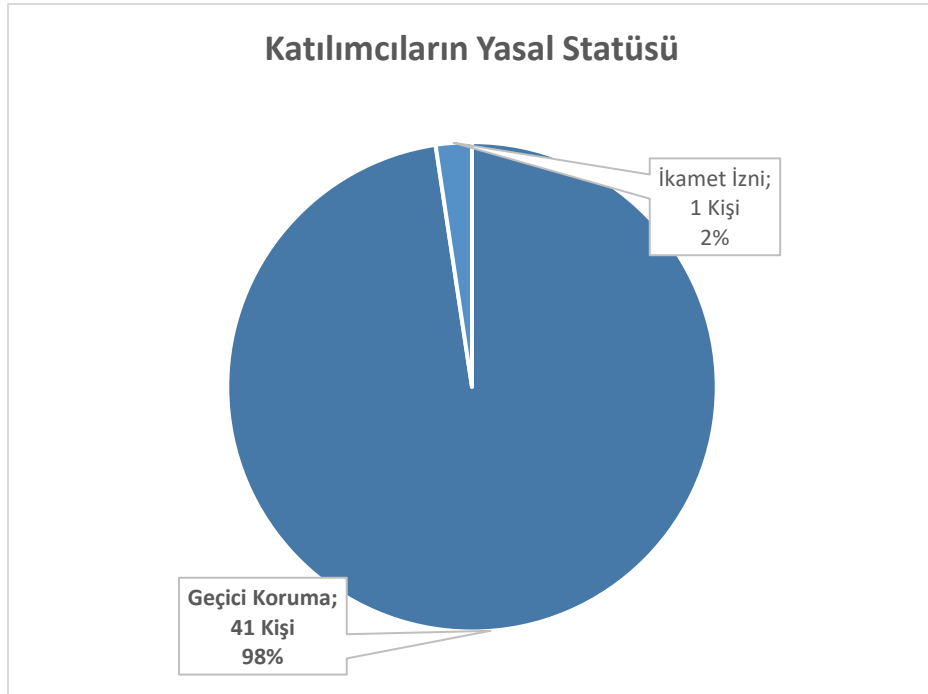
Toplantıya katılan **42 katılımcının** tamamı **Sultanbeyli**'de yaşayan **19-57 yaş aralığındaki** Suriyeli kadınlardan oluşmakla birlikte yarısı **25-40 yaş aralığındadır**.

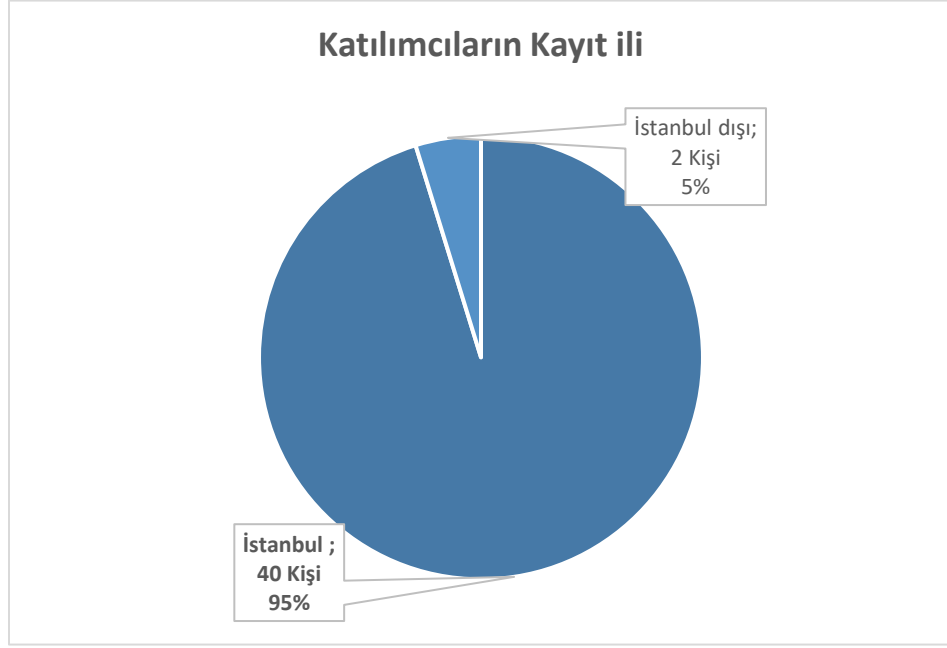
Katılımcılar çoğunlukla **evli** kadınlar oluşturmaktadır ancak aralarında *bekar*, *eşi vefat etmiş* ve *eşinden ayrı yaşayan* bireyler de bulunmaktadır.

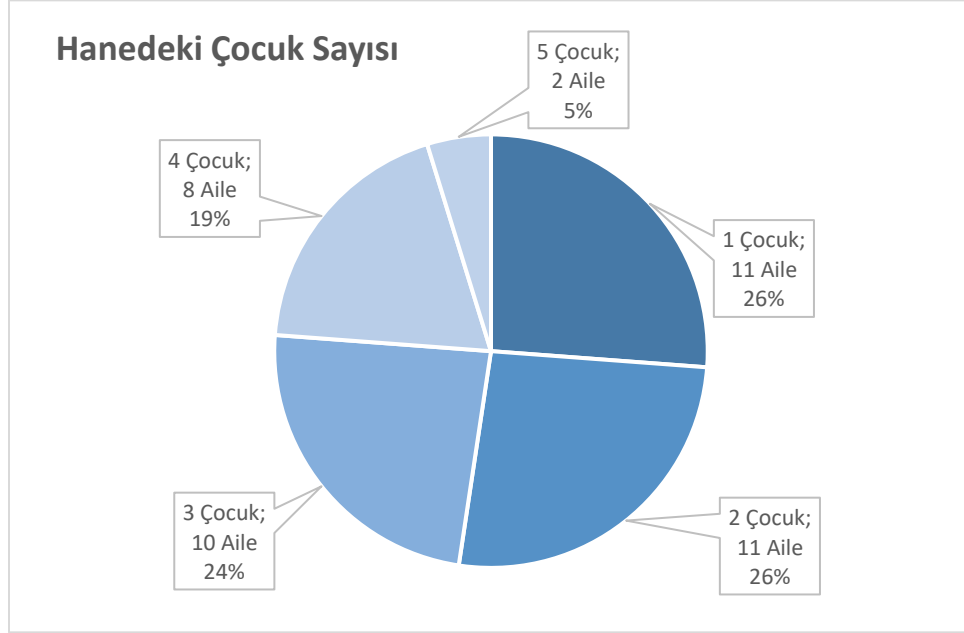
Katılımcıların tamamı yasal kalış hakkı olan bireylerdir; yalnızca bir kişi *ikamet izni* sahibi olup diğer katılımcıların tamamı **geçici koruma kimliğine** sahiptir.

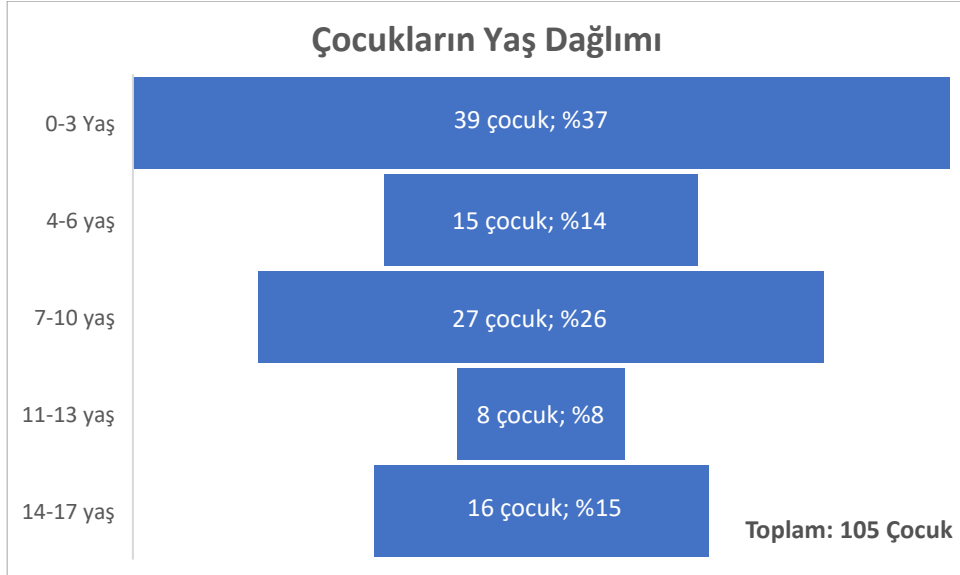
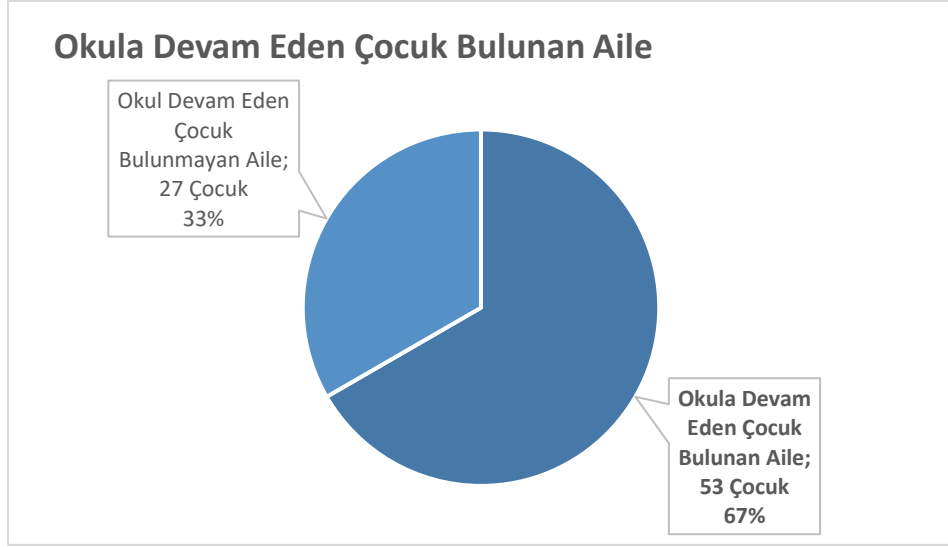
Büyük bir çoğunluğun kimliği **İstanbul kayıtlıdır**; kimliği farklı şehre kayıtlı olup İstanbul'da yaşayan yalnızca iki katılımcı bulunmaktadır.

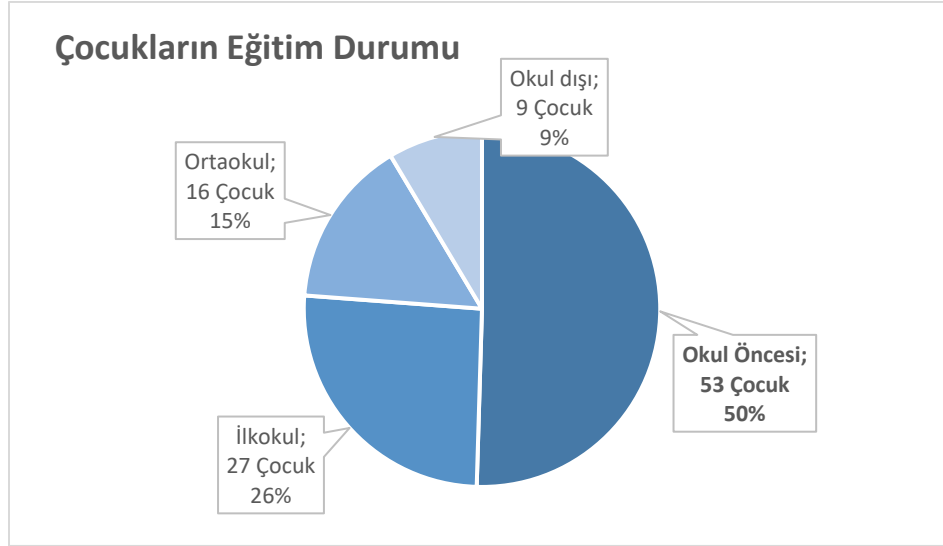

Katılımcıların hepsi “anne” konumunda olmamakla birlikte tamamının yaşadığı hanede **en az bir çocuk** bulunmaktadır.

Katılımcıların hanesinde bulunan çocuk sayısının toplamı ise 105'dir. Bu çocukların yarısı **okul öncesi dönemdedir**; %41'i ise ilkokul veya ortaokul seviyesinde eğitime dahil olmaktadır. Ailelerin %67'sinde **okula devam eden çocuk** bulunmaktadır.

C. BULGULAR

Sultanbeyli’de yaşayan Suriyeli kadınların Suriye’de yaşanan son gelişmeler ve Suriye’ye geri dönüş konusundaki fikirlerini belirttikleri toplantının notlarına ve gönüllü katılımcılarla uygulanan anketin bulgularına aşağıdaki başlıklar altında yer verilmiştir.

I. Toplantı Notları

Suriyeli kadınların Suriye’de meydana gelen gelişmelere dair düşüncelerinin ağırlıklı olarak “kaygı ve kafa karışıklığı”, “toplumsal baskılar” ile “gelecek planları ve beklentiler” ekseninde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Türkiye’deki yasal statülerinin devamlılığı, çocuklarının eğitim süreçleri, maruz kaldıkları sosyal ve ekonomik baskılar; Suriyeli kadınların ifadelerinde ön plana çıkan konular arasında yer almaktadır. Gönüllü geri dönüş konusunda Suriyeli kadınlar arasında tek ve ortak bir eğilim bulunmadığı gözlemlenmiştir. Suriyeli kadınların gönüllü geri dönüşü dair tutumları arasında ön plana çıkan yaklaşımın ‘mevcut durumlarını sürdürmek’ ve ‘beklemek’ şeklinde olduğu değerlendirilmiştir.

a. Kaygı ve Kafa Karışıklığı

Katılımcılar arasında kafa karışıklığına ve belirsizliğe sonrasında da kaygıya yol açan en önemli faktörlerden birisinin **bilgi düzensizlikleri** olduğu gözlemlenmiştir. Farklı kanallar aracılığıyla yayılan birbirine zıt ve asılsız haberler, kişilerin doğru ve net bilgiye erişememesine ve bu bilgilere istinaden öngörüler ve planlar yapamamasına sebep olmaktadır.

“Her gün değişik haberler geliyor, geri gönderileceksiniz, 6 ay içerisinde geri döneceksiniz gibi şeyler duyuyoruz ve gerçeği öğrenmek istiyoruz. Yaklaşık 11 yıldır Türkiye’deyim bir çatımız var, kiramız var, mutluyuz burada ve gerçek bir haber istiyoruz, her yerden haber duyuyoruz ve kime inanacağımızı bilmiyoruz.”

“Okullar kapandıktan, tatil olduktan sonra tüm çocukların kaydı duracak diyorlar, ne yapacağız?”

“Cezaevindeki Suriyeliler için af çıkacak ve Suriye’ye gönderilecek diye bir bilgi var doğru mu?”

“Şu an Suriye’ye izinle ziyaret için gidenlerin 6 ay sonra zorunlu gideceği söyleniyor.”

“Ziyaret için Suriye’ye 3 kere gidip gelen sonra mecburen tamamen gidecek diyorlar.”

Bilgi düzensizlikleri, aynı zamanda kötü niyetli kişiler için kafası karışık ve belirsizlik içerisindeki insanlar üzerinden ekonomik kazanç elde etmeye elverişli bir ortam oluşturmaktadır.

“Suriye’ye gitmek isteyenler için ben size yardım ederim vs. deyip para isteyen kişiler ortaya çıkıyor ama devletin verdiği link üzerinden gideceğiz değil mi?”

Bilgi düzensizliklerinin yanı sıra resmi makamlar tarafından yapılan açıklamalar ile resmi kurumlar tarafından sahada uygulanan pratiklerin birbiri ile uyuşmaması, uygulamadaki **prosedürlerin belirgin ve standart olmaması** da kişilerin güvensizliğini ve kaygısını arttırmaktadır.

“Suriye’ye gidip gelmek için göç idaresine başvurduğumda gidersen gelemezsin dediler. Haberi gösterdiğimizde ise kabul etmediler. 3 kere gittikten sonra Türkiye’ye dönülemeyeceğini iddia etmeye devam ettiler.”

“Eşim gidip gelecek, korkmayım mı, gitsin mi, gidebileceğini söyleyeyim mi?”

“Garanti verebilir misiniz? 13 yıldır buradayım, merak ediyorum orada evim duruyor mu?”

“Sadece soruyorum, gitmek istemiyorum.”

Katılımcılar, Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Türkiye’nin Suriyelilere yönelik uygulanacağı politikalar ve Suriyelilerin sahip oldukları **geçici koruma statüsünün geleceği** hakkında endişelidir. Kendilerinin ve ailelerinin mevcut durumlarının sürdürülebilirliğini sağlayamamak ve -yeniden- zorunlu bir değişime maruz kalmak Suriyeli kadınların kaygılanmalarına sebep olan temel faktörler olarak değerlendirilmiştir.

“Geçici koruma ne zaman kaldırılacak?”

“Geri gönderilmekle ilgili bir ihtimal var mı?”

“Geçici Koruma kaldırılırsa diye ben şimdiden bile güvende hissetmiyorum.”

“Geçici Korumayı kaldırırlarsa ne yapacağız bilmiyorum.”

Katılımcıların çocuklarının olması ve çocuklarının eğitimlerinin devamlılığını sağlayamama ihtimali geri dönüş ve yasal statülerinin kaybı konusundaki hassasiyetlerini

arttırmaktadır. **Çocukların eğitiminin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına** dair herhangi bir ön görünümün olmaması katılımcılarda kafa karışıklığına ve endişeye yol açmıştır.

“Okullar kapandıktan, tatil olduktan sonra tüm çocukların kaydı duracak diyorlar, ne yapacağız?”

“Burada okuyan çocuklar var: hem küçük hem üniversite okuyan çocuklar var. Suriye’ye gitsek devam edemezler gitmek istemiyoruz ama 3 yıl sonra bizi burada bırakmazlar. 2 tane üniversite öğrencim var”

“Çocuklarım okulda, Suriye’ye dönmek istemiyorum.”

Çocuklar konusunda önemli bir diğer husus ise **çocukların ve ailelerin gelecek planlarının uyuşmaması**, gönüllü geri dönüş ve Suriye hakkında farklı görüşlere sahip olmalarıdır. Bu durumun gelecekte aileler açısından karmaşalara yol açacağı, katılımcıların şu anda bunun da endişesini taşıdığı gözlemlenmiştir.

“Çocuklar dönmek istemiyor, bu çok büyük bir sorun.”

“Küçük oğlum Şam’ın düştüğünü duyduğunda ağlamaya başladı, gitmek istemiyorum diye. Kızım da siz gidiyorsanız gidin ben gitmek istemiyorum diyor.”

Çocukların yanı sıra **toplum içerisinde farklı koşullarda yaşamını sürdüren bireylerin/ grupların geri dönüş konusundaki durumu** da bir merak konusu olarak aktarılmıştır.

“Ceza evindeki kişiler, geri gönderilecek mi?”

Suriye’deki mevcut yaşam şartları ve kişilerin ve ailelerinin Suriye’de herhangi bir varlığa sahip olup olmaması ile bu şartlar altında yeniden en baştan bir hayat kurma mecburiyeti kişilerin endişe düzeylerini etkilemektedir.

“Şu an oraya gittiğimizde sıfırdan başlayacağız, burada kiracı olduğumuz gibi orada kendi ülkemizde de kiracı olacağız, şu an Suriye’de bazı bölgelerde elektrik, su bile yok, iş bulamayabiliriz. Kiralık evler bile yok, kendi evimiz de yok.”

b. Toplumsal Baskılar

Katılımcılar anlatımlarında gündelik yaşamlarında sosyal ve ekonomik açıdan maruz kaldıkları baskıları yoğun olarak vurgulamıştır. İlk olarak, **ekonomik baskılara** değinilmiştir. Kira miktarlarının düzensiz aralıklarla ve oranlarda artırılması, katılımcılar tarafından bir baskı olarak nitelendirilmektedir. Yaşanan gelişmelerin iş gücü piyasasına da bir baskı unsuru olarak yansıdığı aktarılmıştır.

“Türkiye’de Suriyelilere sıkıntı veren en büyük şey kiralardır.”

“Son zamanlarda kira konusunda baskı almaya başladık, her yıl yükseltiyor. 1.800 öderken 10 bin ödemeye başladık.”

“Okuldaki, hastanedeki, sokaktaki kişilere kulak asmayabiliriz ama ev sahipleri sürekli zam yapmak istiyorlar ve baskı uyguluyorlar, keşke belirli bir oranda zam yapılırsa ama burada bu da yok, bizi çıkartmak için böyle yöntemlere başvuruyorlar.”

“İş arayanlara Suriye kurtuldu git orda çalış deyip iş vermiyorlar.”

Suriyeli kadınlar, ortak yaşam alanlarında, toplu taşımada, kurumlarda vs. karşılaştıkları **vatandaşların** 8 Aralık 2024 tarihi sonrasında Suriyelilerin geri dönüşüne dair baskıcı tutumlar sergiledikleri örnekler paylaşmıştır.

“Her hastaneye gittiğimde herkes söyleniyor. Buraya gelmeden önce hastanedeydim, orada bile sordular ne zaman gideceksiniz diye. Hastane görevlileri değil vatandaş söylüyor.”

“Otobüse bindiğimde Suriyeli olduğumu anlayan bir kadın o kadar söylendi ki en sonunda ‘1 ay sonra döneceğim.’ demek zorunda kaldım, ona bile ‘neden şimdi değil?’ diye cevap verdi. Konuşmamak için yerimi değiştiriyorum yine yanıma geliyor, kendimi çok kötü hissettim. Orada bir evim yok, gidemem zaten şimdi.”

Katılımcılar, yalnızca vatandaşlar tarafından değil, **kurumlar ve kurumlarda çalışan personeller** tarafından da başvuruları sırasında prosedürlerin uygulama biçimleri ve kullanılan iletişim usulleri yoluyla baskı altına alındıklarını ve bunun baş edilmesi en zor durum olduğunu aktarmıştır.

“Devlet kurumları bizi bıktıracak. Sokaktakiler bıktırmasa bile kurumlar bıktırabilir.”

“Biz dışarıdakilere kulak asmasak bile devlet kurumlarındakiler göç idaresindekiler sürekli bize bağıracaklar taş atacaklar bizi bıktıracaklar.”

Suriyeli kadınlar, hem kendilerinin hem de çocuklarının toplumda maruz kaldıkları baskılara dair paylaşımlarda bulunmuştur. Geri dönüşe dair baskıların aktarıldığı en önemli kurum ise **okullar** olmuştur. Suriyeli kadınlar, çocuklarının okulda hem arkadaşları hem veliler hem de öğretmenler/idareciler tarafından zaman zaman geri dönüş konusunda yanlış bilgiye maruz bırakılarak baskılandığı örnekleri aktarmıştır. Bu baskıların okullarla sınırlı olmadığı sokakta, parkta da çocukların bu muameleye maruz kaldığı örneklerle aktarılmıştır.

“Okullarda bile bu dönüyor, sürekli öğrenciler böyle şeyler söylüyor, kızımı 2 kez dövdüler. Okulda böyle olaylar yaşandı. Şikâyet etmeye gittiğimde öğretmenler bile kötü davrandı.”

“Okuldaki öğretmenler çocuklarıma önümüzdeki yıl sizin bu okulda kaydınız olmayacak dedi, bu çocuklar daha ilkokulda. Çocukları okulda sürekli olarak baskı altında tutuyorlar, çocuklar korku içinde ve hiçbir yere gitmek istemiyorlar, büyükler olarak biz bile korkuyoruz.

“Parktaki çocuklar bile birbirine ‘ne zaman Suriye’ye gideceksiniz, Esad gitti siz de gidin’ diye şimdiden baskı yapıyor.”

Suriyeli kadınların **sosyal medyadaki** bilgi kirliliği ve nefret söylemlerine karşı farkında ve bilinçli olduğu gözlemlenmiştir.

“Sosyal medyada bizimle savaşıyorlar, biliyoruz”

c. Gelecek Planları ve Beklentiler

Suriyeli kadınların gelecek planlarının Türkiye’deki ve Suriye’deki koşullar ile bağlantılı olduğu; Türkiye’deki yasal statülerine ve Suriye’deki yaşam koşullarının iyileşmesine dair beklentilerinin olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcılar, Suriye’ye geri dönüş hakkında farklı fikirlere sahiptir. Bu fikirlerin oluşmasında Suriye’deki **sosyal ve ekonomik durum** ve istikrarın sağlanması en önemli etkenlerdir.

“Suriye’ye istikrar için geri döneriz, burada sonumuz belli değil.”

“Eğer Suriye’de durumlar düzelse döneceğim.”

“Suriye Dubai olursa geri dönmeyi düşünüyoruz.”

Suriye’deki yaşam koşullarının iyileşmesinin her katılımcı için geri dönüş eğilimini arttıran bir unsur olmadığı, kişilerin **sosyal ilişkilerinin** de kararlarında etkili olduğu gözlemlenmiştir.

“Bizi alıp atmazlarsa ve zorla kovmazlarsa gitmeyeceğiz.”

“Düzelse de dönmeyeceğim, burada da tanıdıklarımız var orada da..”

Kişilerin Suriye’de **mal varlıklarının** olması gönüllü geri dönüş için önemli bir etken olarak sunulmuştur. Katılımcılar, Suriye’de de kiracı olacak olmanın ve Suriye’de ev sahibi olmanın geri dönüş fikirlerini etkilediğini aktarmıştır. Suriye’ye **geri dönüş sırasındaki ihtiyaçlara** dair destekler sağlanıp sağlanmayacağı da cevap aranan durumlar arasındadır.

“Suriye’ye dönmeyi düşünmüyorum, çünkü burası ve orası arasında bir fark yok, burada da kira ödüyorum orada da evimiz yok.”

“Suriye’de evi olan kişiler geri dönmek isteyebilir.”

“Suriye’ye geri dönüşler için bir yardım var mı?”

Suriyeli kadınlar, Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Türkiye’nin **gönüllü geri dönüş dışındaki göç politikalarına** dair de bilgi sahibi olmak istemektedir. Özellikle çocuklar ve eğitim süreçleri, geri dönüşe dair zorlukları öne çıkartarak Türkiye’de kalıcılığın ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına dair beklentiler doğurmaktadır.

“Türkiye’deki çocuklar dönmemi zorlaştırıyor.”

“Benim tanıdıklarımın çoğu okul kapandıktan sonra dönmeyi düşünüyor.”

“En azından burada okuyan çocuklar için vatandaşlık verilemez mi?”

Suriyeli kadınlar, süreci yalnızca Suriye’ye dönmek ve Türkiye’de kalmak şeklinde değerlendirmemektedir. Her iki ülkeye de bağlılık duyan, Türkiye’yi **ikinci bir vatan** olarak gören

ve her koşulda bağımlı korumak isteyen bireyler de bulunmaktadır. Bu durum, aktarılan tüm olumsuz deneyimlerin yanı sıra Türkiye ve Suriye halkı arasında devam edecek bir bağın oluştuğunu göstermektedir.

“Biz Suriye’ye gitsek de gitmesek de iki vatanımız var: Türkiye ve Suriye. Ben Suriye’ye gitsem bile burada ikamet iznim olmasını ve burayı ziyaret edebilmeyi çok isterim.”

II. Anket Sonuçları

Toplantı sürecinde Suriye’nin mevcut durumu ve Suriye’ye geri dönüş hakkında fikirlerini belirten katılımcılara kısa bir anket iletilmiştir ve katılımcılardan ortalama **27 kişi** bu ankete gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Soruların tamamı zorunlu olarak cevaplanması gereken kategoride olmadığından soruları cevaplayan kişilerin sayısı 26-28 arasında değişmiştir.

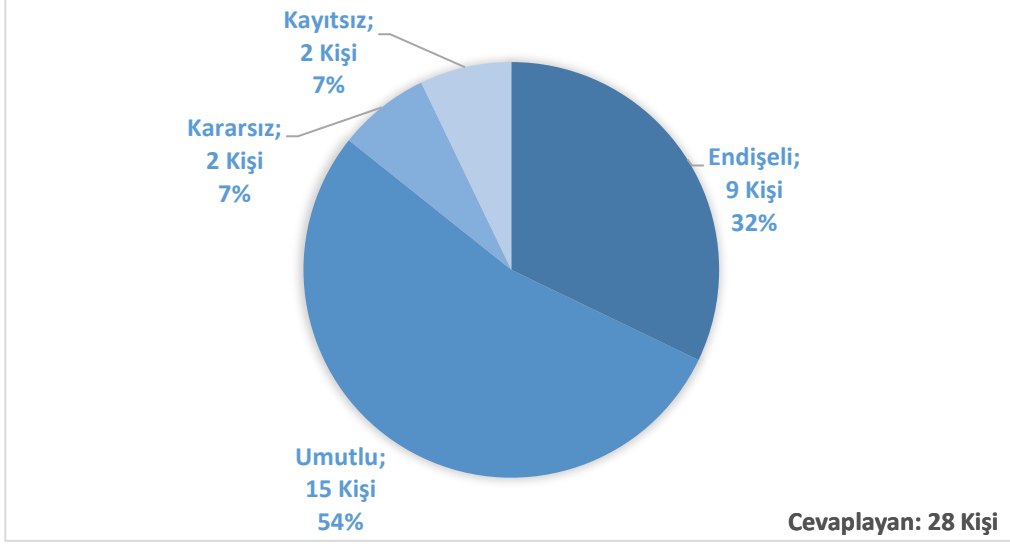
Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Suriyeli kadınların neler hissettirdiğini öğrenmek için ilk olarak “Suriye’de yaşanan son gelişmelere dair ne hissettiğinizi bir kelime ya da kısa bir cümle ile paylaşır mısınız?” sorusu yöneltilerek bir kelime bulutu çalışması yapılmıştır. Suriyeli kadınların, coşkulu ifadelerle duygularını ifade ettiği ve şükran duygusunun yoğun olduğu ancak ifadelerinin endişe ve kaygıdan tamamen arınmış olmadığı, ifadeler arasında ihtiyaçların da vurgulandığı gözlemlenmiştir. Suriyeli kadınlarla yapılan kelime bulutu çalışmasına dair görsel aşağıda yer almaktadır.

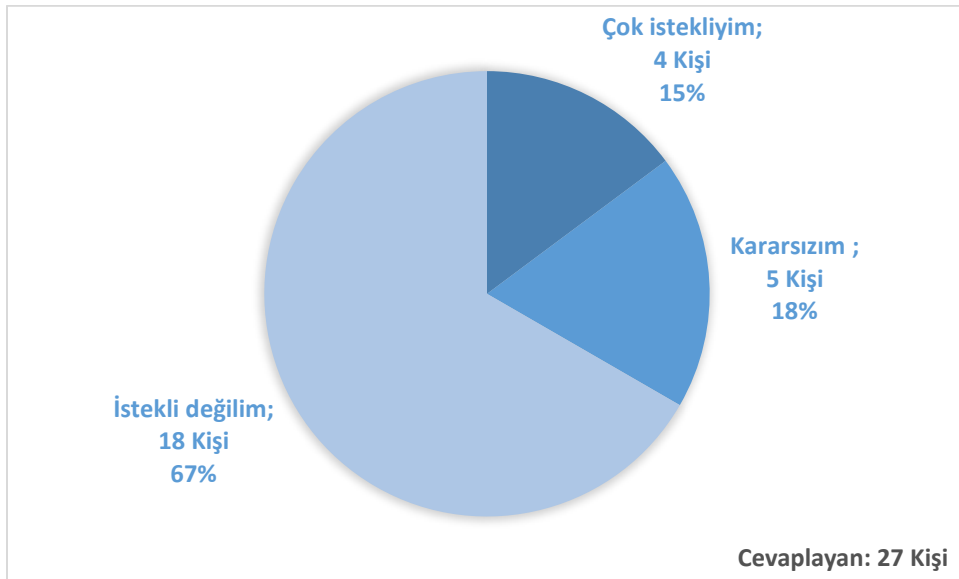
Suriye’de yaşanan son gelişmelere dair ne hissettiğinizi bir kelime ya da kısa bir cümle ile paylaşır mısınız?

a. Suriye’de Yaşanan Gelişmeler ve Gönüllü Geri Dönüş Hakkında Görüşler

Yukarıda aktarılan kelime bulutu çalışmasına ek olarak katılımcılara “Suriye’deki gelişmelere dair şu anda nasıl hissediyorsunuz?” sorusu sorulmuştur ve katılımcıların yarısından çoğunun (%54) **umutlu** hissettiği tespit edilmiştir. Umudun hemen ardından ise “endişe” ve “kararsızlık” seçenekleri gelmektedir.

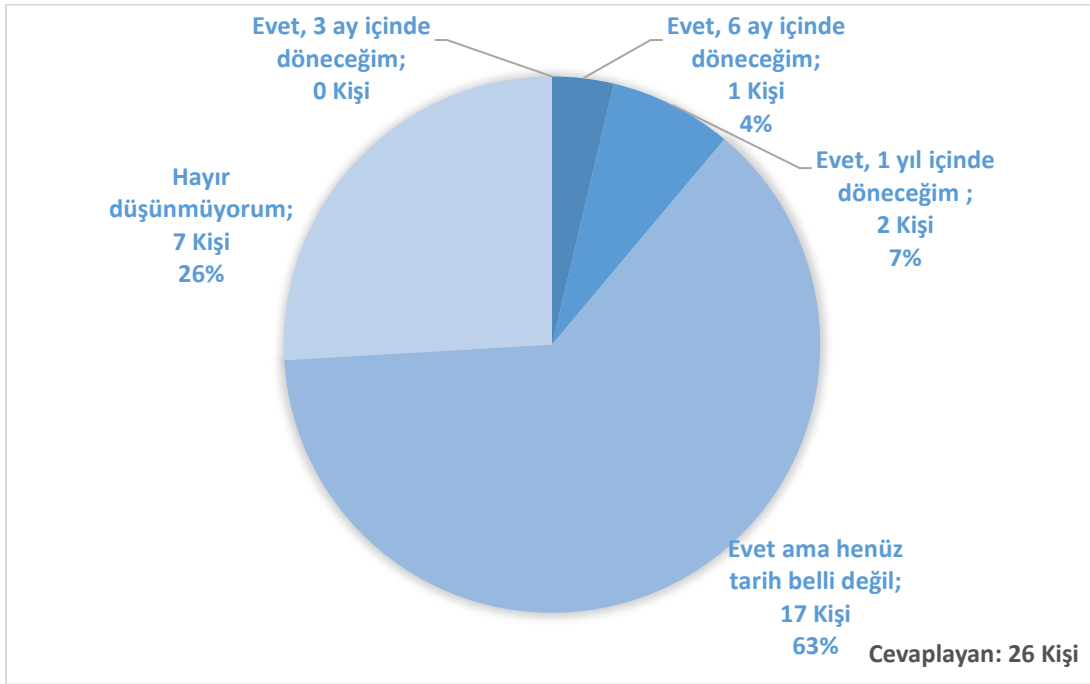

Katılımcıların çoğunluğunun (%67) Suriye’ye geri dönme konusunda istekli olmadığı tespit edilmiştir. Diğerlerinin görüşlerinin ise kararsızlık ve çok istekli olma arasında neredeyse eşit biçimde dağıldığı görülmüştür. Bu durum katılımcılar arasında **Suriye’ye geri dönüş hakkında olumlu tutuma sahip olmayan bir çoğunluk** olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Suriye’ye geri dönme konusunda genel olarak ne düşünüyorsunuz?

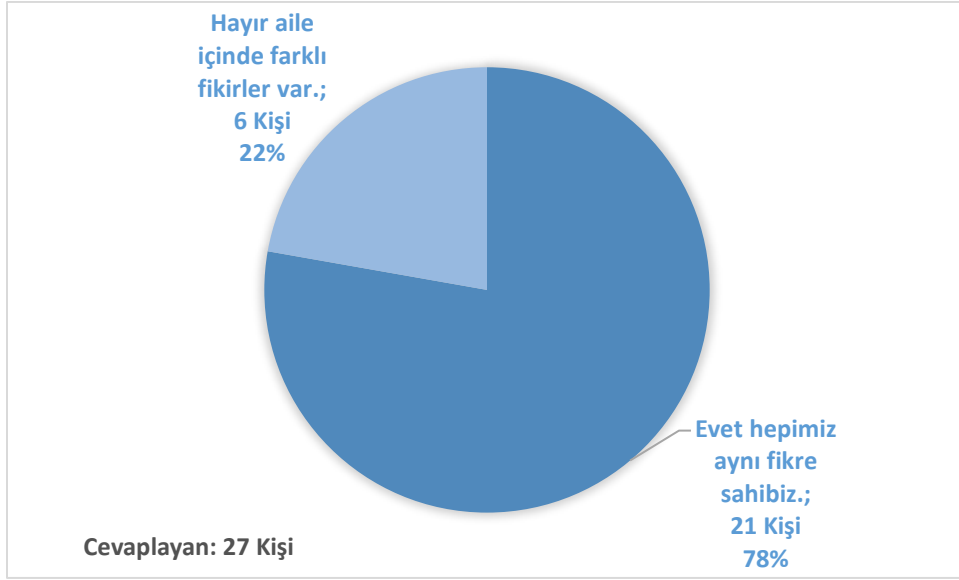
Gönüllü geri dönüş konusundaki isteklilik düzeyinin ölçülmesinin ardından gönüllü geri dönüşe dair planlar hakkında bilgi alınmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%63) geri dönüş yapacağı ancak **henüz planlarının net olmadığı**, zamanın belirlenmediği tespit edilmiştir. Geri dönüş zamanı öngörebilenler ise 6 ay-1 yıl içerisinde geri dönüş yapacağını belirtmiştir; kısa vadede geri dönüş yapmayı planlayan kimse olmadığı gözlemlenmiştir. Bunun dışında hiç geri dönmeyi düşünmeyen bir kesim (%26) de bulunmaktadır.

Suriye'ye geri dönmeyi planlıyor musunuz?

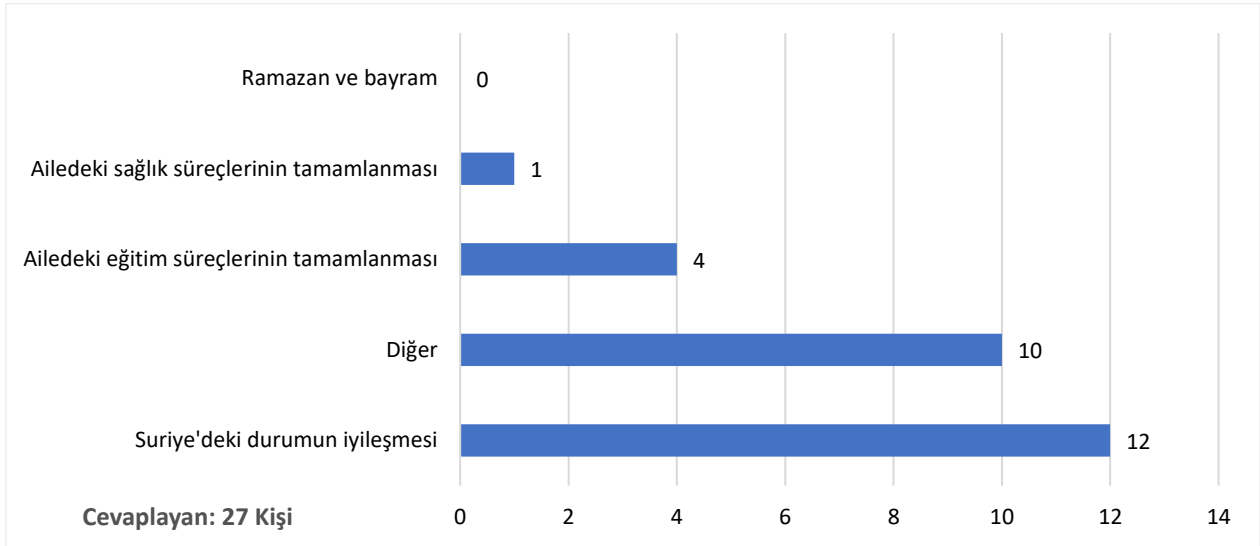
Katılımcıların %67'sinin Suriye'ye geri dönüşe dair istekli olmadığını belirtmesine rağmen aynı zamanda %63'ünün geri döneceğini ancak tarihin henüz belli olmadığını belirtmesi; Suriyeli kadınların geri dönüş yapmak istemeseler de uzun vadede geri döneceklerini düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

Suriyeli kadınların geri dönüşe dair fikirlerinin aile içerisindeki yansıması araştırıldığında büyük bir çoğunluğun (%78) **Suriye'ye geri dönüş hakkında ailecek aynı görüşe sahip** olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların tamamının hanede en az bir çocuğun olduğu ailelerden gelmesi ve çocuklar ile yetişkinler arasında görüş farklılıkları olabileceği ön görüşüne istinaden yöneltilen bu soruda aile içinde farklı fikirlerin olduğunu ileten katılımcı oranı yalnızca %22 olmuştur. Ancak toplantı esnasında çocuklarla görüş farklılıklarına dair aktarılan bilgiler sebebiyle bu sorunun çocukların katılımı göz önünde bulundurulmaksızın cevaplanmış olabileceği değerlendirilmiştir.

Siz ve aileniz Suriye'ye dönüş konusunda aynı görüşte misiniz?

Katılımcıların Suriye'ye gönüllü geri dönüşünü etkileyen faktörler incelendiğinde önde gelen faktör (%44) “**Suriye'deki durumun iyileşmesi**” olmuştur. Diğer çalışmalarda ifade edilen aksine Suriyeli kadınların Ramazan ve bayram gibi dini ve kültürel zaman taşlarının gönüllü geri dönüş üzerinde herhangi bir etkisi olduğunu ifade etmediği gözlemlenmiştir.

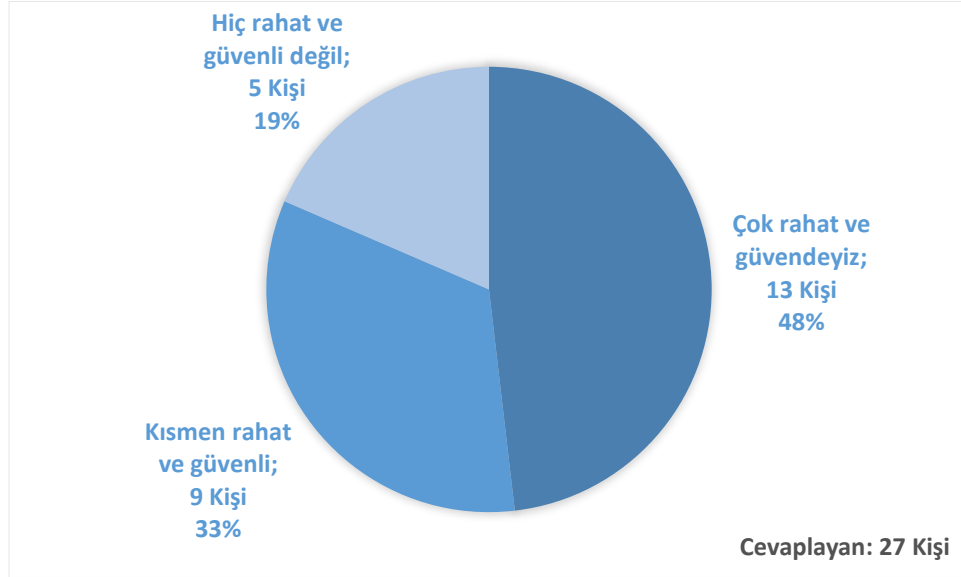
Suriye'ye geri dönüşünüzü etkileyecek faktörler nelerdir?

Anket çalışmasının sonunda katılımcıların eklemek istedikleri hususları serbest şekilde iletmelerini amaçlayan alanda gönüllü geri dönüşe dair yazılan cümleler; kişilerin geri dönmeme isteğini ve Türkiye'de kalma umudunu vurgulamak istediği ve gönüllü geri dönüş konusunda destek beklediği şeklinde değerlendirilmiştir.

- ❖ “Suriye'ye geri dönmek istemiyorum.”
- ❖ “Çocuklarımın geleceğini güvence altına almak için Türkiye'de daha uzun süre kalmayı umuyorum. Teşekkür ederim.”
- ❖ “Suriye'ye dönen ailelere Suriye'de yeni bir hayat kurmaları için bir miktar para yardımı yapmayı ve ulaşımlarını sağlamayı umuyorum.”

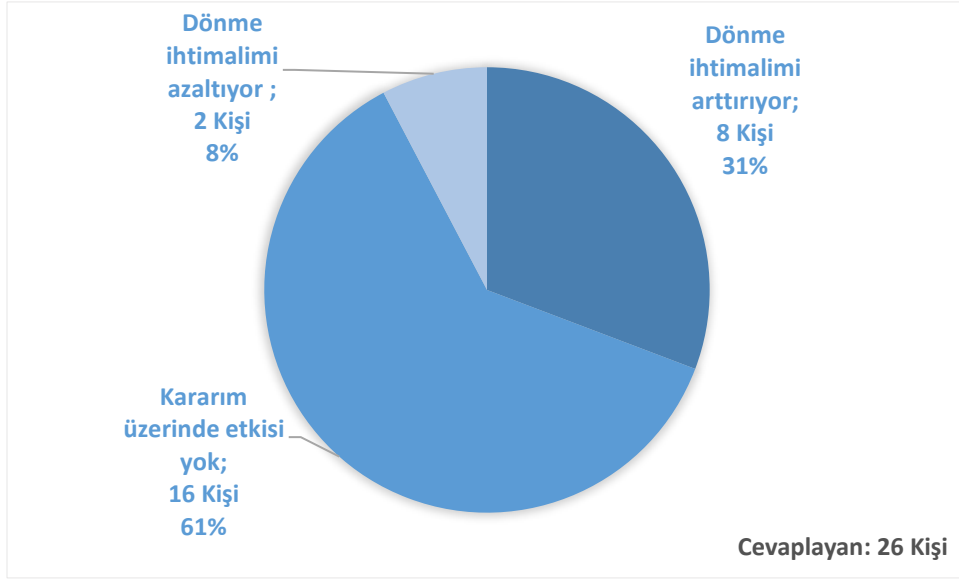
b. Türkiye Hakkında Görüşler

Suriyeli kadınların Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Türkiye’deki durumlarını nasıl değerlendirdikleri araştırıldığında %19’unun Suriye’deki gelişmeler sonrasında Türkiye’de hiç rahat ve güvende hissetmediği; %81’inin ise farklı oranlarda kendisini rahat ve güvende hissettiği tespit edilmiştir.

Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında Türkiye’de kendinizi ne kadar güvende ve rahat hissediyorsunuz?

Suriyeli kadınların büyük bir çoğunluğu (%62) Türkiye’deki yaşam koşullarının Suriye’ye dönme kararında herhangi bir etkiye sahip olmadığını belirtmiştir. Bunun ardından gelen görüş ise Türkiye’deki koşulların kişilerin Suriye’ye dönme ihtimalini arttırdığı yönündedir (%31). Koşulların kişilerin Suriye’ye dönme ihtimalini azalttığını ifade eden kesimin çok az (%8) olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye’deki yaşam koşulları Suriye’ye dönme kararınızı nasıl etkiliyor?

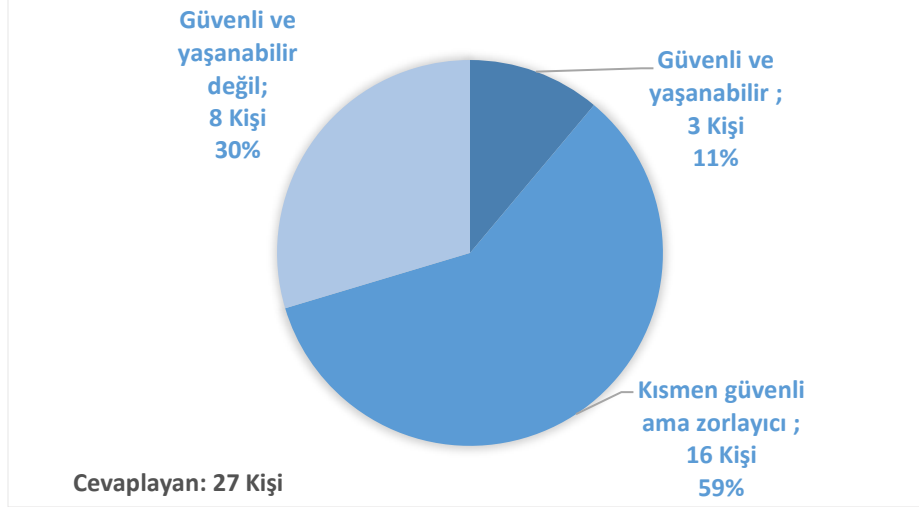
Katılımcılar, büyük bir çoğunlukla (%81) Türkiye’de rahat ve güvende olduklarını ifade ederken aynı zamanda Suriye’ye geri dönüş hakkındaki görüşlerinin Türkiye’deki durumdan bağımsız olduğunu ifade eden grubun da kalabalık olması (%61), gönüllü geri dönüş sürecinde Suriye’deki koşulların daha büyük bir etkiye sahip olduğu kanaatini doğurmuştur.

Anket çalışmasının sonunda katılımcıların eklemek istedikleri hususları serbest şekilde iletmelerini amaçlayan alanda Türkiye’ye dair yazılan cümle; kişilerin Türkiye’ye karşı şükran duygusu hissettiklerini göstermiştir:

❖ *“Türkiye'nin muhteşem insanlarına teşekkürler.”*

c. Suriye Hakkında Görüşler

Suriyeli kadınların yarısından fazlasının (%59) Suriye’deki mevcut durumu “kısmen güvenli ancak zorlayıcı” olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Bunun ardından durumu “güvenli ve yaşanabilir değil” şeklinde olumsuz olarak değerlendiren bir kesimin geldiği, “güvenli ve yaşanabilir” değerlendirmesinin ise çok az ifade edildiği gözlemlenmiştir.

Suriye'deki mevcut durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Anket çalışmasının sonunda katılımcıların eklemek istedikleri hususları serbest şekilde iletmelerini amaçlayan alanda Suriye'ye dair yazılan cümle; kişilerin Suriye'deki durumun iyileşmesi için destek beklentisi içerisinde olduğunu göstermektedir:

❖ *“Suriye'nin gelişmesine yardımcı olun”*

D. SONUÇ

8 Aralık 2024 tarihinde Suriye'de yaşanan gelişmeler sonrasında derneğimiz bünyesinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetler kapsamında bir araya geldiğimiz kadınların “8 Aralık sonrası Suriye'nin durumu” “8 Aralık sonrası Türkiye'de yaşam” ve “Gönüllü geri dönüş” çerçevesinde aktardıkları duygu ve düşüncelerinin değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

1. Suriye'de yaşanan gelişmeler, Suriyeliler tarafından bir yandan **coşku ve umutla** karşılanmıştır ancak bir yandan da değişim ve belirsizlikten kaynaklanan **kaygular, endişeler ve kafa karışıklıkları** beraberinde gelmiştir. Bu endişeler, hem Türkiye hem de Suriye ile ilgilidir. Öncelikle, Suriye'deki gelişmeler sonrasında Türkiye'deki mevcut statülerinin nasıl etkileneceği, geçici koruma statüsünün geleceğinin nasıl olacağı, kendilerinin ve çocuklarının mevcut haklarının ve faaliyetlerini sürdürmekte sorun yaşama olasılıkları gibi **belirsizlikler** Suriyeli bireyleri endişelendirmektedir. Bunun yanı sıra Suriye'nin yaşanabilir bir halde olmaması, sosyoekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için elverişli bir hale gelmesinin zaman alacak olması da bir diğer endişe kaynağı olarak tespit edilmiştir.
2. **Suriyeli kadınlar, kısa süre içerisinde ve doğrudan bir gönüllü geri dönüş planlamamaktadır.** Gönüllü geri dönüşün 6 ay ve sonrasında kapsayan uzun bir vadeye yayılacağı/yayılması gerektiği öngörülmektedir.

3. Suriyeli kadınların, gönüllü geri dönüş konusunda isteksiz olduğu ancak buna rağmen geri döneceklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu durumda etkili olan faktör, kadınların çocukları hakkındaki endişelerinin ön plana çıkması olarak ifade edilmiştir.
4. Gönüllü geri dönüş konusundaki en önemli faktör, “**Suriye’deki şartların elverişli hale gelmesi**”dir. Suriyeli kadınlar, Suriye’nin eskisinden daha güvenilir olduğunu düşünseler de altyapı, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetler açısından gelişmeye ihtiyaç duyduğunu ve bu gelişmeler sağlanmadan gönüllü geri dönüşün mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Suriye’de **istikrarın** sağlanmasına dair umut, Suriye’yi çekici kılmaktadır. Suriye’de barınabilecekleri hazır bir evi olan kişilerin gönüllü geri dönüş konusunda daha avantajlı görüldüğü kanaatine varılmıştır.
5. Suriyeli kadınlar, bu **sürdürülebilirliği sağlayabilmek** için politikaların belirginleşmesine ve açıklamalara ihtiyaç duymaktadır.
6. **Bilgi düzensizlikleri**, gönüllü geri dönüş sürecini ve Suriyelileri etkileyen önemli bir etkidir. Bilgi düzensizlikleri hem sosyal medyada yayılan asılsız haberler ve duyurulardan kaynaklanmaktadır hem de **gönüllü geri dönüşe dair açıklanan politikaların sahadaki uygulamasında farklılıklar olması** ve standart bir prosedürün olmaması sebebiyle halk arasında yayılan duyumlardan kaynaklanmaktadır. Bu durum, kötü niyetli kişilerin maddi ve manevi çıkarlar elde etmesi için elverişli bir ortam yaratmaktadır.
7. **Türkiye’deki sosyoekonomik zorluklar**, özellikle vurgulanmıştır. Artan kira maliyetlerinin Suriyeliler üzerinde yoğun bir baskı yarattığı gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra 8 Aralık sonrası için kadınların ve çocukların okulda, sokakta veya sosyal hayatın herhangi bir mekanında maruz kaldıkları **gönüllü geri dönüşe dair toplumsal baskılar** Türkiye’de yaşamlarını zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, özellikle kurumlar tarafından baskı görmek ve yıldırılmaktan endişe duymaktadır.
8. Gönüllü geri dönüşe dair toplumsal baskı sık vurgulanan bir tema olsa da durumun **sosyal uyum konusunda çift yönlü bir etki** yarattığını göstermektedir. Toplumsal baskılar ve ekonomik zorluklar sıklıkla dile getirilse de katılımcıların duygu ve düşüncelerini ifade ederken Türkiye ve Türk halkına teşekkür ettikleri ve Türkiye’yi “ikinci bir vatan” olarak nitelendirdikleri göz ardı edilmemelidir.

E. ÖNERİLER

8 Aralık 2024 tarihinde Suriye’de yaşanan gelişmeler sonrasında derneğimiz bünyesinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetler kapsamında bir araya geldiğimiz kadınlardan alınan bilgiler neticesinde elde edilen ve yukarıda aktarılan bulgular çerçevesinde gönüllü geri dönüş sürecine dair Türkiye ve Suriye için geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır.

1. Türkiye’nin gönüllü geri dönüş politikaları, sahadaki kurumlar için **standart prosedürler** haline getirilmelidir. Uygulamada il-ilçe-kurum bazlı yaşanan farklılıklara dair net ve belirgin açıklamalar sunulmalıdır ve bu farklılıklar minimuma indirilmelidir. Belirlenen standart prosedürlerinin uygulama pratikleri denetlenerek düzenlenmelidir.

2. Türkiye'deki **geçici koruma statüsünün geleceğine dair politika ve prosedürler** belirlenerek kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Böylece, kişilerin kaygılarının ortadan kaldırılması, belirsizliklerin ve kafa karışıklıklarının giderilerek gelecek planlarının yapılabilmesi için destek olunmalıdır.
3. Bilgi düzensizliklerinin ve güvensizliğin önüne geçmek amacıyla **doğru bilginin yaygınlaştırılmasına** önem verilmelidir ve doğru bilgiler tüm resmi kanallar aracılığıyla Türkçe ve Arapça olarak yayınlanmalıdır. Bunun yanı sıra yanlış bilginin tespit edilmesi ve yaygınlaştırılmasının önüne geçilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Hem Suriye hem de Türkiye halkı **bilgi düzensizlikleri konusunda bilinçlendirilmelidir**.
4. Suriye'deki alt yapı, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlerin ivedilikle sağlanabilir hale getirilmesi için **uluslararası iş birlikleri** geliştirilmeli; uluslararası kurumlardan destek alınmalı ve **koordinasyon** içerisinde hareket edilmelidir.
5. Suriye'nin yeniden yapılanması ve kalkındırılması, yaşam şartlarının elverişli hale getirilmesi için ortak bir çabaya ihtiyaç olduğu; ulusal ve uluslararası resmi ve sivil tüm mekanizmaların bu konuda sorumluluk üstlenmesi gerektiği apaçıktır. Bunun yanı sıra Suriyelilerin kısa vadede doğrudan bir gönüllü geri dönüş tasarımının olmadığı ve bir süre daha diğer ülkelerde yaşamlarını sürdürecekleri öngörülmektedir. Bu sebeple, **ulusal ve uluslararası kurumlar, Suriye'yi desteklemek amacıyla Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları ülkelerde ve bölgelerde Suriyelilere ve sosyal uyuma yönelik sundukları destekleri tamamen sonlandırmamalıdır**. Aksi takdirde Suriyeli bireylerin yaşamakta oldukları bölgelerde sahip oldukları mevcut haklarını ve düzenlerini kaybetmesi, sosyal sorunların ve uyumsuzlukların baş göstermesi gibi gelişimi durduran veya geriye gidişe sebep olan olumsuz senaryolara yol açabilir.
6. Suriye'de yaşanan gelişmeler sonrasında halk arasında Suriyelilere yönelik gönüllü geri dönüş baskısının oluşmaması, ayrımcı tutumların sergilenmemesi için Suriyeliler ve Türk halkı arasındaki diyalogu güçlendirecek **sosyal uyum projeleri** geliştirilmelidir/uygulanmaya devam etmelidir. Bu sürecin kontrol edilmemesi ve olumlu şekilde ilerlemesi için çaba sarf edilmemesi, Suriyeli bireylerin ülkemizden nefret söylemleri ve olumsuz duygular ile ayrılmasına sebep olacaktır. Bu durum, komşu iki ülke arasındaki ilişkileri olumsuz olarak etkilemenin yanı sıra kişilerin burada maruz kaldıkları baskılar ve deneyimledikleri olumsuz duygular gelecekte ülkemiz için bir risk ve tehdit unsuruna dönüşerek toplumsal güvenliği zedeleyebilir. Suriye ve Türkiye, her ne kadar istikrarın sağlanmaya çalışıldığı bir bölge olsa da terör unsurlarının varlığını koruduğu bir bölgedir. Bu nedenle, bireylerin yaşadıkları olumsuz deneyimler sonucunda Türkiye nefreti geliştirerek toplumsal güvenliği tehdit eden faaliyetlere yönlendirilmemesi için özel olarak çaba sarf edilmelidir.
7. Okullar ve göç idaresi başta olmak üzere kurumlardaki personellerin Suriyeli bireylerle kuracakları iletişime dair hassasiyet göstermesi, baskıcı ve nefret dolu bir tutum sergilememesi adına önlemler alınmalıdır. **Geri bildirim ve şikâyet mekanizmaları** oluşturulmalı, yaygınlaştırılmalı ve bu kanallar üzerinden iletilen durumlar titizlikle ele alınarak sosyal uyumun zedelenmesine sebebiyet verecek herhangi bir unsurun önüne geçilmelidir.

8. Suriye’de yaşanan savaşın ve istikrarsızlığın 14 yıl gibi uzun bir süredir devam ediyor olması sebebiyle hayatında hiç Suriye’yi görmemiş, farklı ülkelerde doğmuş ve büyümüş hatta anadili olan Arapça’yı tam olarak bilmeyen Suriyeli çocuklar bulunmaktadır. Bu çocukların ve Suriye ile bağı olmasına rağmen gönüllü geri dönüş yapmak istemeyen yetişkinlerin yaşanan süreci anlamlandırabilmesi ve kaygılarını düzenleyebilmesi için psikososyal destek programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere tüm Suriyeli bireylere yönelik **psikososyal destek mekanizmalarının** varlığı sürdürülmeli ve güçlendirilmelidir.
9. Gönüllü geri dönüş sağlamak isteyen kişilerin sürecini kolaylaştırmak için kişilere yol ücreti ve nakliye desteği gibi **ayni ve nakdi destekler** sunulmalıdır; kişilerin bu desteklere erişebilmesi için kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından bilgilendirme ve yönlendirmeler yapılmalıdır.
10. Türkiye’de farklı kademelerde temel eğitim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin gönüllü geri dönüş sürecinde eğitim süreçlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için **Türkiye ve Suriye arasında ortak eğitim programları** geliştirilebilir.

Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
Turgut Reis Mah. Fatih Bulvarı No: 306
Sultanbeyli Toplum Merkezi
Sultanbeyli/İstanbul

0 216 784 51 05

www.multeciler.org.tr

info@multeciler.org.tr